

Projekt

z dnia 17 stycznia 2024 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY CZERWONAK**

z dnia 25 stycznia 2024 r.

w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40, 572, 1463 i 1688) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249 oraz 2023 r. poz. 289 i 535) uchwala się, co następuje:

§ 1. 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2026 w Gminie Czerwonak, stanowiący załącznik do uchwały.

2. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2026 w Gminie Czerwonak jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Czerwonak na lata 2021-2025.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czerwonak.

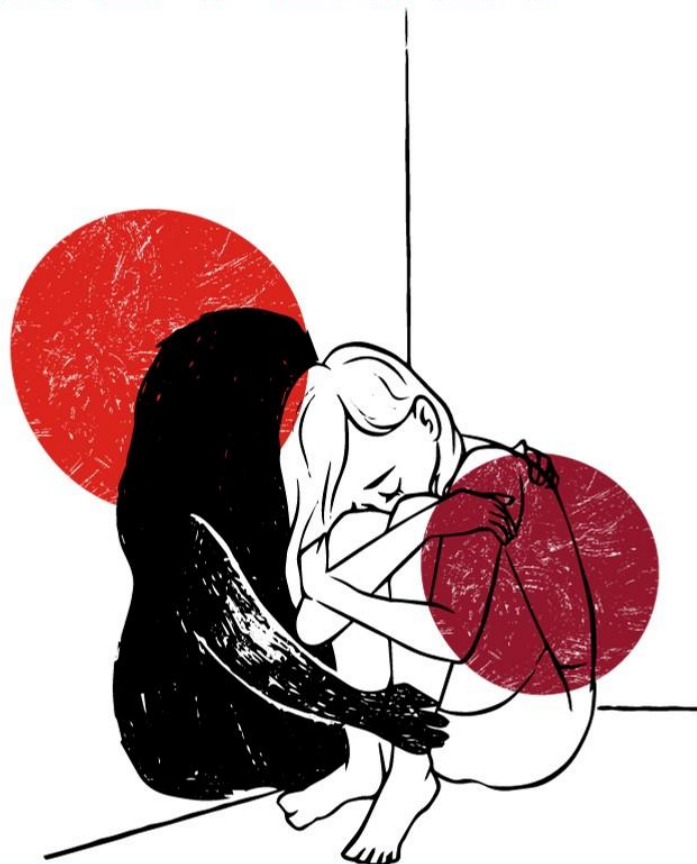
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2024 roku.



Załącznik do uchwały Nr
Rady Gminy Czerwonak
z dnia 25 stycznia 2024 r.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w gminie Czerwonak na lata 2024-2026

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej W GMINIE CZERWONAK NA LATA 2024-2026



Czerwonak, 2023

WYKAZ SKRÓTÓW

BDL GUS – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego

CRKF – Centrum Rozwoju Kultury Fizycznej AKWEN w Czerwonaku

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna w Czerwonaku z filiami w Kozięgłowych, Owińskach i Bolechowie

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOK – Gminny Ośrodek Kultury Sokół w Czerwonaku wraz z Klubem Słoneczko w Czerwonaku, Klubem Iskra w Promnicach, Klubem Kogucik w Potaszach, Klubem Jutrzenka w Kicinie oraz Centrum Kultury i Rekreacji w Kozięgłowych

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwonaku

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KP – Komisariat Policji w Czerwonaku

NK – Procedura „Niebieskie Karty”

OIK – Ośrodek Interwencji Kryzysowej

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu

PES – podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe

PK – Punkt Konsultacyjny

pp. – punkty procentowe

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Swarzędzu – Filia w Czerwonaku

UG – Urząd Gminy

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	1
SPIS TREŚCI	2
PRZEMOC DOMOWA.....	3
DEFINICJA PRZEMOCY	3
RODZAJE PRZEMOCY	5
SKALA PRZEMOCY W ŚWIEŁE BADAŃ OGÓLNOPOLSKICH.....	6
UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU	8
PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU	9
CHARAKTERYSTYKA GMINY CZERWONAK	10
ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ	11
DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE GMINY	16
ANALIZA DANYCH ZASTANYCH	16
ANALIZA GRUPOWEGO WYWIADU POGŁĘBIONEGO (FGI)	24
CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU	43
ADRESACI PROGRAMU	51
PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU	51
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	51
EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU	52
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	54
SPIS TABEL I WYKRESÓW	55
SPIS TABEL	55
SPIS WYKRESÓW	55

PRZEMOC DOMOWA

Definicja przemocy

Przemoc domowa jest jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania wielu inicjatyw przeciwdziałających temu zjawisku. W świetle ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 535), przemoc domowa to *jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające te osoby na:*



niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia



naruszenie ich godności, nietykalności cielesnej lub wolności, w tym seksualnej



szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące cierpienie lub krzywdę



ograniczenie lub pozbawienie dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej



naruszenie prywatności lub wzbudzenie poczucia zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej

Źródło: Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

W odniesieniu do zachowań przemocowych w środowisku rodzinnym zwraca się uwagę na cztery cechy charakterystyczne, które są ze sobą ściśle powiązane, występują jednocześnie i stanowią istotę problemu:

- 1. Intencjonalność** – ma charakter świadomego i zamierzonego działania,
- 2. Nierównowaga sił** – przewaga jednej ze stron, np. fizyczna, psychiczna czy ekonomiczna,
- 3. Naruszanie praw i dóbr osobistych** – osoba stosująca przemoc narusza podstawowe prawa osób doznających przemocy, np. nietykalności cielesnej, godności, szacunku itp.,
- 4. Powodowanie cierpienia i bólu** – osoba stosująca przemoc naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy na poważne szkody.

Przemoc domowa rzadko jest jednorazowym incydem. Amerykańska psycholog Leonora E. Walker opisała cykl przemocy przedstawiający 3 fazy zachowań związanych z doświadczaniem przemocy w związku:



- 1. Faza narastającego napięcia** – wzrost napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych. Osoba stosująca przemoc staje się poirytowana, zdenerwowana i prowokuje kłótnie, a pozostali członkowie rodziny czują strach i niepewność, przez co dążą do złagodzenia sytuacji.



- 2. Faza ostrej przemocy** – wybuch gniewu, upust narastającego napięcia. Osoba stosująca przemoc dopuszcza się czynów, których wcześniej by nie wyrządziła.



- 3. Faza miodowego miesiąca** – okres okazywania skruchy przez osobę stosującą przemoc, która przekonuje, że sytuacja już się nigdy nie powtórzy.

Po pewnym czasie napięcie znów zaczyna rosnąć i cykl się powtarza, lecz przemoc jest jeszcze gwałtowniejsza, skraca się faza „miodowego miesiąca”, faza narastającego napięcia i ostrej przemocy wydłużają się i mają gwałtowniejszy przebieg, a po pewnym czasie faza „miodowego miesiąca” zanika i pozostają tylko 2 fazy.

Rodzaje przemocy

Wyróżnić można następujące formy przemocy:

- 1. Fizyczną** – jest to naruszenie nietykalności fizycznej, celowe uszkodzenie ciała, zadanie bólu bądź groźba uszkodzenia ciała. Jej skutki mogą być różne, np. złamania, siniaki, poparzenia itp. Powodowana jest poprzez, np. kopanie, parzenie, duszenie, popychanie, policzkowanie, użycie broni.
- 2. Psychiczną** – oznacza powtarzające się poniżanie i ośmieszanie, manipulowanie dla własnych celów, wciąganie w konflikty, brak właściwego wsparcia, np. wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę zainteresowania, uczuć czy szacunku, odrzucenie, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, czyli kontrolowanie i zakazywanie bądź ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, domaganie się posłuszeństwa, stosowanie gróźb, degradacja werbalna (wyzywanie, upokarzanie, zawstydzanie).
- 3. Seksualną** – jako przykłady tego rodzaju przemocy wymienia się: wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie stosunku z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
- 4. Ekonomiczną** – opisywana jest zazwyczaj jako używanie pieniędzy lub innych wartości materialnych do zaspokojenia potrzeb władzy i kontroli przez osobę stosującą przemoc. Podporządkowanie materialne partnerki/partnera bądź innych osób sprawia, iż czują się one uzależnione od dochodów bądź majątku osoby stosującej przemoc albo stają się odpowiedzialne za utrzymanie rodziny. Pieniądze czy wartości materialne są używane zatem jako instrument, narzędzie do budowania jawnej lub ukrytej dominującej pozycji w rodzinie i stają się swojego rodzaju kartą przetargową.
- 5. Zaniedbanie** – nazywane jest ukrytą formą przemocy. Zaniedbywaniem jest niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych przede

wszystkim dzieci. Może ono się zacząć już w okresie życia płodowego, kiedy matka prowadzi niehigieniczny tryb życia. Zaniedbywanie ma także miejsce wówczas, gdy dziecko ma zaspokojone potrzeby o charakterze biologicznym, ale nie ma zagwarantowanej prawidłowej stymulacji poznawczej. Skrajnym przypadkiem zaniedbania jest wzrastające w ostatnich latach porzucenie dziecka z narażeniem go na utratę zdrowia, a nawet życia¹. Omawiana forma przemocy dotyczy także relatywnie często seniorów.

6. Cyberprzemoc – przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Bywa określana także jako cyberbullying, nękanie, dręczenie, prześladowanie w Internecie. Niezależnie od określenia, jej celem zawsze jest wyrządzenie krzywdy drugiej osobie. Zjawisko elektronicznej agresji może przybierać różne formy: od wysłania obraźliwego SMS-a czy e-maila do drugiej osoby, aż po założenie komuś fałszywego konta na portalu społecznościowym².

Skala przemocy w świetle badań ogólnopolskich

Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem przemocy domowej dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy domowej gromadzonych przez Policję, w 2022 roku ogólna liczba osób doznających przemocy w Polsce kształtowała się na poziomie 71 631, w tym 73% stanowiły kobiety (51 935 osób), 15% – małoletni (10 982 osoby), z kolei 12% – mężczyźni (8 714 osób). W 2022 roku zanotowano 62 244 osoby stosujące przemoc, z czego zdecydowaną większość stanowili mężczyźni, tj. 55 426 osób (89%). W porównaniu do 2021 roku liczba osób doznających przemocy zmniejszyła się o 5,5% (4 130 osób), z kolei liczba osób stosujących przemoc spadła o 4,0% (2 602 osoby).

¹ J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, Uniwersytet Wrocławski, Wrocław 2017.

² Cyberprzemoc. *Włącz blokadę na nękanie. Poradnik dla rodziców*. NASK Akademia, Warszawa 2020.

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia. Przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów. Doświadczenie przemocy domowej niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania, jak i w dorosłym życiu, a dodatkowo zachowania przemocowe mogą zostać dziedziczone, tzn. przeniesione na dzieci osoby krzywdzonej w przyszłości. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku wynika, że połowa Polaków (52%) uważa, iż są sytuacje, kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie 21%.

Z „Ogólnopolskiej diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie” z 2019 roku wynika, że zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy domowej. Badanie pokazało, że około 85-90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne. Jednak nadal około 10% dorosłych uznaje zachowania przemocowe za normalne. Ponadto, zdaniem 72% respondentów prawo w Polsce w niedostatecznym stopniu chroni osoby doznające przemocy w rodzinie.

W 2019 roku na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (obecnie Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej), przeprowadzone zostało „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Biorący w nim udział specjaliści z zakresu wsparcia osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy oraz same osoby jej doznające, pozytywnie opowiedziały się za krajowym systemem wsparcia. Szczególną rolę w pracy zespołów interdyscyplinarnych i innych jednostek pełni procedura „Niebieskie Karty”, którą stosuje się w przypadku 90% osób doznających przemocy domowej lub które objęte są pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji.

UZASADNIENIE WPROWADZENIA PROGRAMU

Zgodnie z treścią art. 6 ustawy 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 535) do zadań własnych gminy należy *opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej*. Program ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej. Kolejne obowiązki przypisane gminie przez ustawodawcę to:

1. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
2. zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
3. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Redakcja niniejszego dokumentu stanowi wypełnienie jednego ze wskazań ustawy, pozwala jednocześnie na dokonanie szczegółowej analizy problemu oraz prezentuje konkretne metody przeciwdziałania przemocy występującej w społeczności lokalnej, jaką tworzą na co dzień mieszkańcy gminy Czerwonak. Istotnym elementem **Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026** jest wprowadzenie w życie działań mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz promowanie metod wychowawczych bez używania przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, a także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom doznającym przemocy, jak i ją stosującym.

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA PROGRAMU

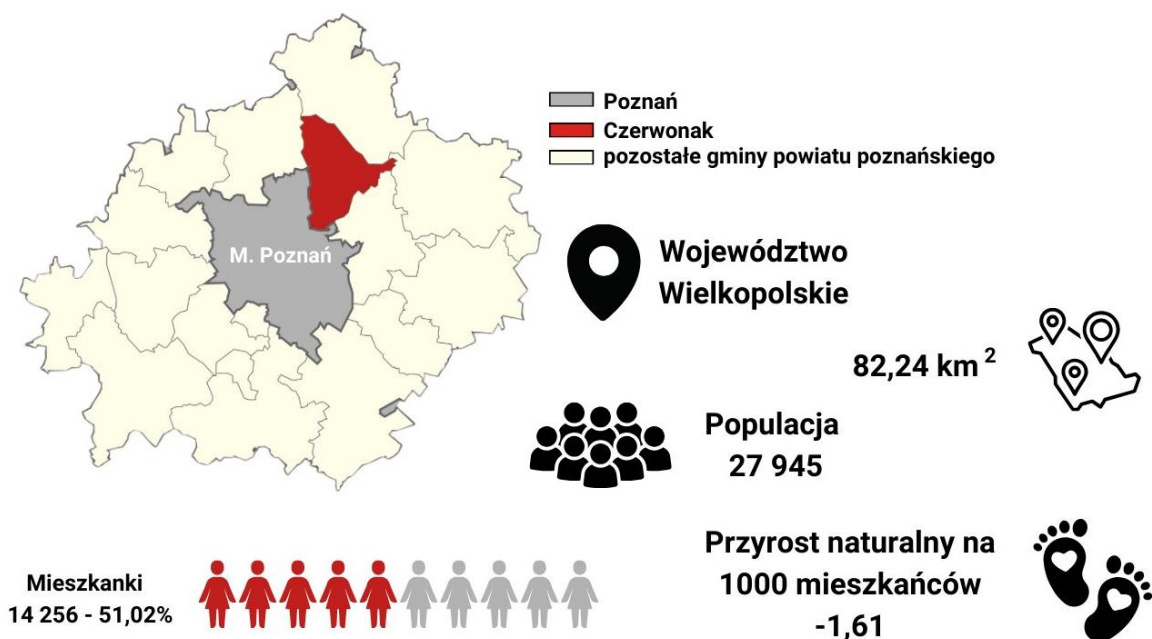
Poniżej wymieniono podstawowe akty prawne, które uwzględniają temat przeciwdziałania przemocy i regulują postępowanie różnych podmiotów w stosunku do osób doświadczających oraz stosujących przemoc domową. Stanowią one również fundament prawny dla zapisów **Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026.**

Program będzie realizowany w oparciu o następujące dokumenty normujące problematykę przeciwdziałania przemocy domowej:

- § ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- § ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- § ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- § ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- § ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- § ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- § ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- § ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- § ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- § ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny,
- § ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego.

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie materiałów, sprawozdań oraz danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku, a także przeprowadzonego badania jakościowego w przedmiocie pogłębionego wywiadu grupowego (FGI) z pracownikami GOPS i osobami zaangażowanymi w działalność w zakresie profilaktyki przemocy domowej oraz wsparcia osób doświadczających przemocy domowej i osób ją stosujących.

CHARAKTERYSTYKA GMINY CZERWONAK



PUBLICZNY SYSTEM OŚWIATY W GMINIE

- Gminne Przedszkole im. „Dzieci z Leszczynowej Górki” w Czerwonaku
- Gminne Przedszkole nr 1 „Bajkowe ludki” w Koziegłowach
- Gminne Przedszkole nr 2 im. „Krasnala Hałabały” w Koziegłowach
- Gminne Przedszkole w Owińskach
- Szkoła Podstawowa im. Józefa Wybickiego w Czerwonaku
- Szkoła Podstawowa im. gen. Stefana Roweckiego „Grot” w Koziegłowach
- Szkoła Podstawowa im. Augusta Cieszkowskiego w Kicinie
- Szkoła Podstawowa im. Józefa Wybickiego w Owińskach
- Szkoła Podstawowa im. Hansa Christiana Andersena w Bolechowie



SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwonaku
- Zespół Interdyscyplinarny
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Punkt Konsultacyjny
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Swarzędzu



KULTURA I REKREACJA

- Centrum Rozwoju Kultury Fizycznej AKWEN w Czerwonaku
- Gminna Biblioteka Publiczna w Czerwonaku z filią w Koziegłowach, Owińskach i Bolechowie
- Gminny Ośrodek Kultury Sokół w Czerwonaku wraz z Klubem Słoneczko w Czerwonaku, Klubem Iskra w Promnicach, Klubem Kogucik w Potaszach, Klubem Jutrzenka w Kicinie, Centrum Kultury i Rekreacji w Koziegłowach

*Dane statystyczne umieszczone na grafice pochodzą z 2022 roku (BDL GUS).

ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY DOMOWEJ

Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w gminie Czerwonak zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny**, który tworzy Wójt gminy Czerwonak powołując do niego przedstawicieli: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi także przedstawiciele Żandarmerii Wojskowej (jeżeli Żandarmeria Wojskowa złoży taki wniosek do wójta, burmistrza albo prezydenta miasta), kuratorzy sądowi, prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 535):

1. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.
2. Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3-5, w szczególności przez:
 - 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym,
 - 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom,
 - 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
 - 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
 - 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,

- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań,
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”,
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3, oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a,
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową,
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026 wraz z obszarami ich działania przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 1. Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej wraz z obszarami ich działania.

Instytucja	Obszar działania
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none">○ Wczesna diagnoza i poradnictwo,○ udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego,○ dystrybucja ulotek edukacyjno-informacyjnych,○ udzielanie pomocy w formie pracy socjalnej,○ organizowanie poradnictwa specjalistycznego, specjalistycznej pomocy psychologicznej oraz terapeutycznej,○ działania interwencyjne,○ organizowanie pomocy psychologicznej dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,

	<ul style="list-style-type: none"> ○ prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych, ○ udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką przemocy i uzależnień, ○ obsługa organizacyjno-techniczna ZI, ○ uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie Karty”.
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	<ul style="list-style-type: none"> ○ Realizacja działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, ○ uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie Karty”.
Komisariat Policji	<ul style="list-style-type: none"> ○ Uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie Karty”, ○ podejmowanie interwencji w przypadku naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.
Placówki ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> ○ Wczesna diagnoza, ○ przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy, ○ uczestnictwo w realizacji procedury „Niebieskie Karty”.
Zespół Interdyscyplinary i grupy diagnostyczno-pomocowe	<ul style="list-style-type: none"> ○ Diagnozowanie problemu przeciwdziałania przemocy domowej, ○ podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, ○ inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą domową, ○ rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, ○ inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, ○ opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy domowej, ○ monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy, ○ dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań, ○ realizacja procedury „Niebieskie Karty”.

Źródło: Opracowanie własne.

Można wyróżnić także podmioty będące pomocne w rozwiązywaniu problemów dotyczących przemocy, szczególnie w zakresie prowadzenia działalności profilaktycznej, takie jak:

- instytucje kulturalno-rekreacyjne,
- świetlice gminne niebędące placówkami wsparcia dziennego w rozumieniu Ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Swarzędzu – Filia w Czerwonaku,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu,
- placówki ochrony zdrowia,
- placówki oświatowe,
- lokalne organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe.

Zasoby ludzkie:

Zespół Interdyscyplinarny w zakresie realizacji **Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026** współpracuje z osobami zawodowo zajmującymi się problemem przemocy domowej na szczeblu gminnym oraz powiatowym, do których należą m.in.:

- pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie,
- psycholodzy, psychoterapeuci i pedagodzy,
- funkcjonariusze Policji,
- kuratorzy społeczni oraz zawodowi,
- pracownicy socjalni,
- prawnicy,
- pracownicy ochrony zdrowia,
- członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych.

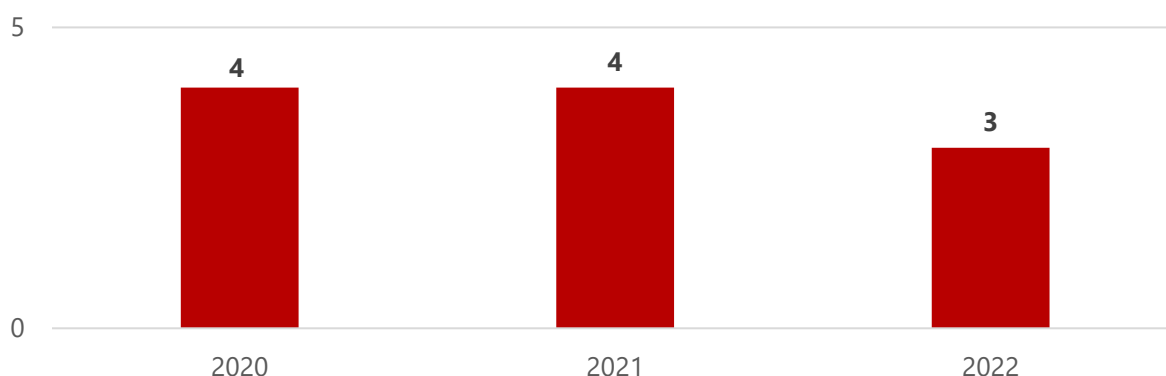
**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających
Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026**

DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ NA TERENIE GMINY

Analiza danych zastanych

Na przełomie lat 2020-2022 skala problemu przemocy domowej w gminie Czerwonak nieznacznie się zmniejszyła. W 2020 i 2021 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu przemocy domowej korzystały po 4 rodziny, natomiast w roku kolejnym były to 3 rodziny. Co ważne, problem przemocy domowej nie jest powszechną przesłanką udzielania pomocy i wsparcia w Gminie, gdyż w 2022 roku rodziny dotknięte tym problemem, w ogóle rodzin będących beneficjentami pomocy społecznej, tj. 431 rodzin, stanowiły zaledwie 0,7%.

Wykres 1. Liczba rodzin objętych wsparciem z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej w latach 2020-2022.



Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2020-2022.

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych (obecnie są to grupy diagnostyczno-pomocowe) w latach 2020-2022. W 2022 roku liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego wyniosła 4, co oznacza, że w porównaniu do lat poprzednich, zwiększyła się częstotliwość spotkań specjalistów. Liczba utworzonych grup roboczych w 2022 roku wyniosła 74, jednocześnie była niższa niż w roku poprzednim. Liczba posiedzeń grup w 2022 roku kształtowała się na poziomie 236, a w analizowanym przedziale czasu sukcesywnie wzrastała (wzrost o 16% w stosunku do 2020 roku). Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 2. Dane statystyczne dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022.

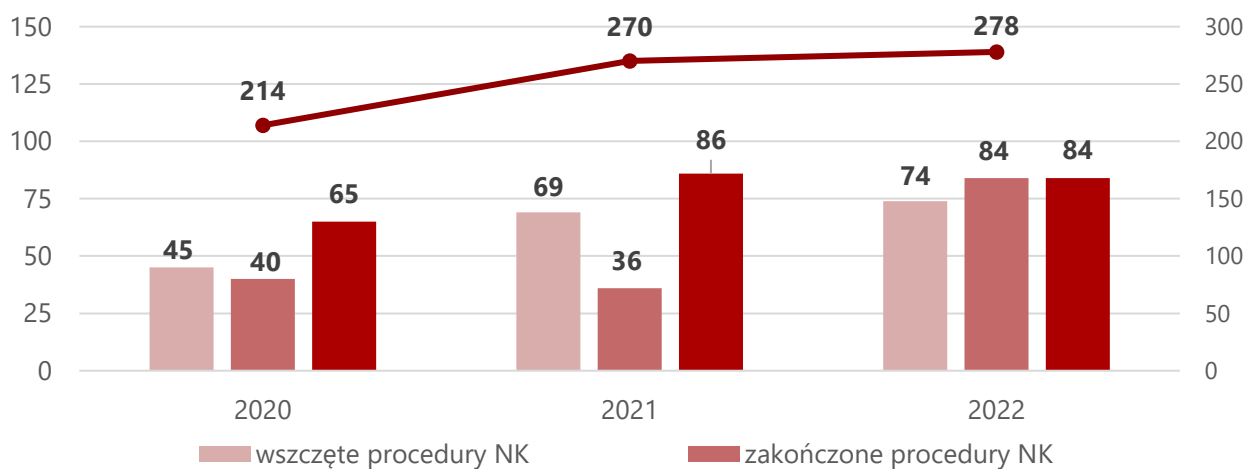
lp.	wyszczególnienie	2020	2021	2022
1.	liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	3	3	4
2.	liczba funkcjonujących grup roboczych	43	86	74
3.	liczba spotkań grup roboczych	203	209	236

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022.

Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy domowej. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zainicjowanych procedur „Niebieskie Karty” zwiększyła się – w 2020 roku wszczęto 45 procedur, w 2021 roku – 69, natomiast w 2022 roku – 74. Statystyki prowadzone przez Zespół Interdyscyplinarny wykazują również, iż liczne procedury kontynuowane są na przestrzeni kolejnych lat, wobec czego indywidualne oddziaływania kierowane są do większej liczby rodzin, niż wskazuje na to informacja w zakresie wszczętych działań. W przypadku zakończonych procedur obserwuje się natomiast znaczące wahania ich liczby – w 2020 roku oddziaływania zakończono w 40 środowiskach, z kolei w 2022 roku było ich 84. Liczba rodzin objętych procedurą również ulegała wahaniom, osiągając w 2022 roku najwyższą wartość – 84. Należy zaznaczyć, iż znaczny odsetek

procedur jest corocznie zamykanych z uwagi na brak zasadności podejmowania działań, czyli mimo zgłoszenia podejrzenia o występowaniu przemocy domowej, dalsze działania monitorująco-diagnostyczne nie wykazały znamion przemocy, wymagających interwencji ze strony służb publicznych. W 2022 roku spośród 84 zakończonych procedur, aż 47 uwarunkowanych było powyższą przestanką (56%). Dane w tym zakresie obrazuje wykres nr 2.

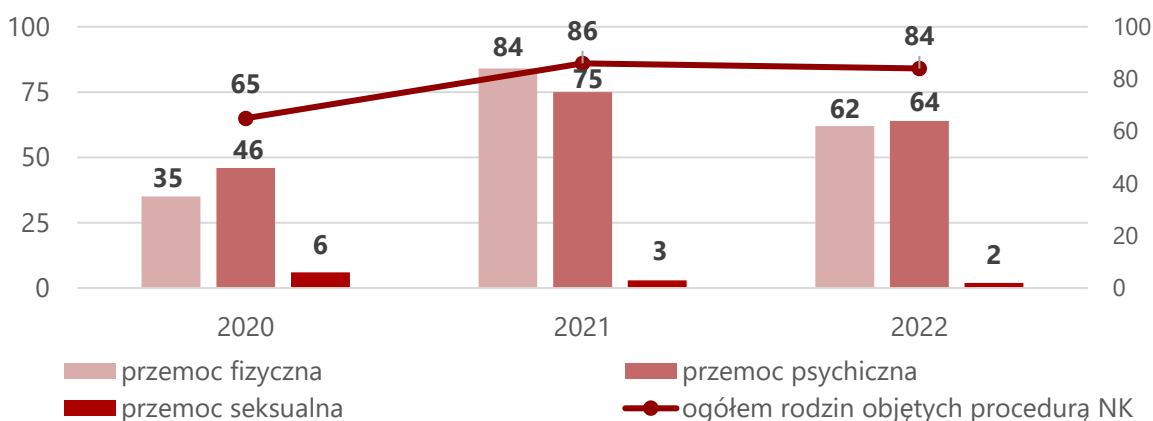
Wykres 2. Liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty” oraz liczba rodzin i osób w rodzinach nimi objętych w latach 2020-2022.



Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022.

Zjawisko przemocy domowej na przestrzeni ostatnich dekad uległo znaczącym zmianom. Coraz większa część społeczeństwa zdaje sobie sprawę, iż jedną z form przemocy jest ta o charakterze psychicznym, tj. agresja słowna, poniżanie, wywieranie wpływu i presji, kontrolowanie, itp., a osoby doświadczające jej coraz częściej decydują się na jej zgłaszanie. W 2022 roku 64 procedury NK zostały wszczęte z powodu przemocy psychicznej, w 62 rodzinach wystąpiła przemoc fizyczna, a w przypadku 2 rodzin zauważony został problem przemocy seksualnej. W porównaniu do lat poprzednich zauważa się spadek liczby rodzin dotkniętych problemem przemocy seksualnej i wahania w zakresie pozostałych form przemocy, w świetle czego sytuacja rodzin wymaga stałego kontrolowania i diagnozowania środowisk szczególnie zagrożonych występowaniem tego negatywnego zjawiska.

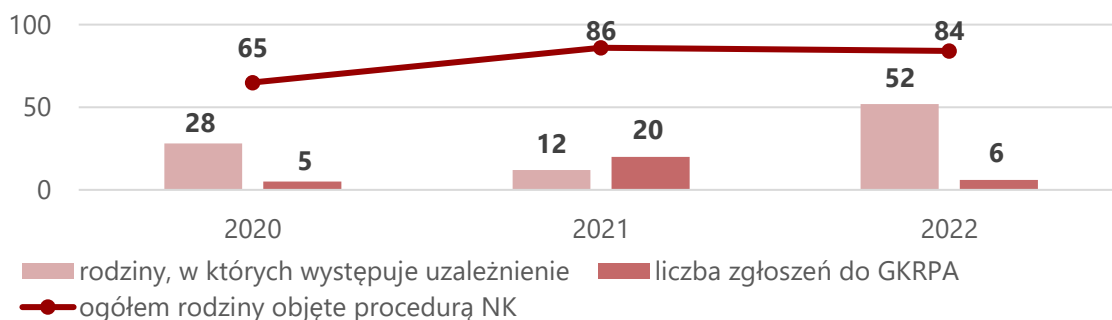
Wykres 3. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” oraz powód podjęcia działań pomocowych w latach 2020-2022.



Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2020-2022.

Przemoc domowa często koreluje z problemem uzależnień od alkoholu oraz innych substancji. Osoby uwikłane w przemoc często nie mają świadomości, iż podjęcie działań w kierunku rozwiązania jednego z tych problemów miałoby również pozytywne efekty w ujęciu holistycznym. Co istotne, sięganie po substancje nie jest jedynie domeną osób stosujących przemoc – również osoby, które jej doznają decydują się na zażywanie substancji, które w efekcie intensyfikują konflikt w środowisku rodzinnym. W 2022 roku w 52 spośród 84 rodzin (62%) rozpoznany został problem sięgania po alkohol oraz inne substancje, a 6 przypadków zgłoszonych zostało do szczegółowego rozpoznania przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Na przestrzeni ostatnich lat skala tych problemów ulegała wahaniom.

Wykres 4. Problem uzależnień w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2020-2022.



Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej za lata 2020-2022.

Kolejną kwestią poddaną analizie są działania prawne podejmowane przez funkcjonariuszy Policji, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Sąd Rodzinny oraz inne służby publiczne, zmierzające do ograniczenia skali problemu przemocy domowej, w tym występującej w korelacji z problemem uzależnienia lub nadużywania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Należy zauważyć, iż Komisariat Policji w Czerwonaku na przestrzeni ostatnich lat zwiększył aktywność w zakresie wszczynania procedur NK, czego przesłanek należy upatrywać w rosnącej świadomości funkcjonariuszy dotyczącej problemu przemocy oraz umiejętności rozpoznawania sytuacji świadczących o występowaniu przemocy domowej. W 2022 roku, podobnie jak w latach poprzednich, Ośrodek Interwencji Kryzysowej udzielił schronienia i wsparcia 5 mieszkańcom Gminy dotkniętym przemocą. W latach 2020 i 2021 zaistniała również konieczność objęcia szczególnym wsparciem dzieci, poprzez umieszczenie ich w systemie pieczy zastępczej, niemniej skala interwencji o tym charakterze zmniejszyła się, a w 2022 roku nie wystąpiły przesłanki do podjęcia decyzji o ograniczeniu rodzicom prawa do opieki nad dzieckiem. Na przestrzeni lat instytucje pomocy i wsparcia składały również zawiadomienia do policji i prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz występowały do sądu rodzinnego z zawiadomieniem o wgląd w sytuację rodziny, a skala takich działań wahała się, osiągając stosunkowo najniższy poziom w 2022 roku. Niniejsze statystyki wskazują na zasadność prowadzenia dalszych działań interwencyjno-wspierających oraz konieczność dalszego wzmacniania kompetencji i wiedzy osób odpowiedzialnych za świadczenie profesjonalnej opieki osobom dotkniętym problemem przemocy domowej w celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy

Tabela 3. Działania prawne podejmowane w związku z przemocą domową w latach 2020-2022.

lp.	wyszczególnienie	2020	2021	2022
1.	liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” przez Komisariat Policji w Czerwonaku	28	50	54
2.	liczba osób, którym zapewniono opiekę w OIK	5	5	5
3.	liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	5	1	0
4.	liczba zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa przekazanych do organów ścigania	8	14	3
5.	liczba zawiadomień do sądu o wgląd w sytuację rodziny	7	16	7

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej za lata 2020-2022.

Mieszkańcy Gminy, którzy doznawali lub stosowali przemoc mają możliwość korzystania z poradnictwa udzielanego w ramach Punktu Konsultacyjnego, funkcjonującego przy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który w 2022 roku był czynny średnio 66 godzin w miesiącu, a poradnictwo w nim świadczył psycholog, prawnik i instruktor terapii uzależnień w trakcie certyfikacji. Działalność Punktu obejmuje m.in. udzielanie specjalistycznych konsultacji osobom doświadczającym przemocy domowej oraz motywowanie osób stosujących przemoc do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych oraz programach psychologiczno-terapeutycznych, które realizowane są przez Fundację Poznańskie Centrum Profilaktyki Społecznej na zlecenie PCPR w Poznaniu. W 2022 roku udzielono aż 338 porad 23 osobom doznającym przemocy domowej, a z 45 konsultacji skorzystały 4 osoby stosujące przemoc. W latach 2020-2021 z poradnictwa skorzystało kolejno 13 i 11 mieszkańców doznających przemocy, a osoby dopuszczające się zachowań przemocowych nie decydowały się na zasięgnięcie wsparcia u specjalistów. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 4. Liczba osób stosujących lub doznających przemocy, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2020-2022.

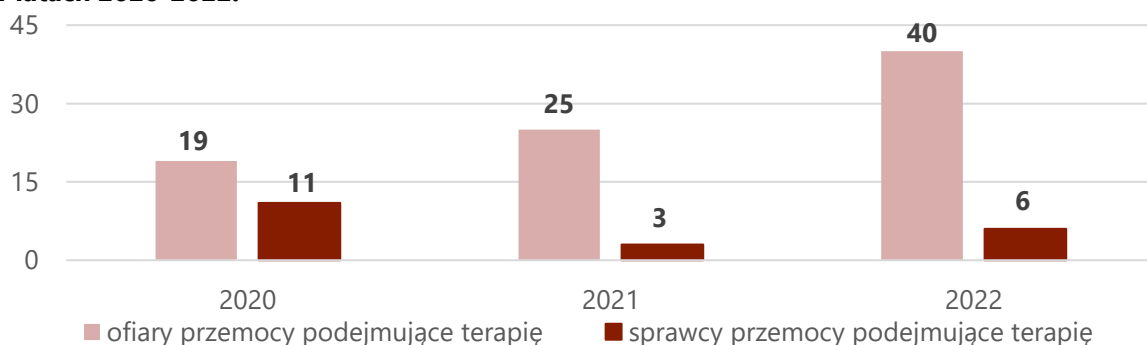
lp.	wyszczególnienie	2020	2021	2022
1.	osoby doznające przemocy domowej	13	11	23
2.	liczba porad udzielonych osobom doznającym przemocy domowej	21	52	338
3.	osoby stosujące przemoc domową	0	0	4
4.	liczba porad udzielonych osobom stosującym przemoc domową	0	0	45

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2020 i 2021 rok oraz KCPU-G1 za 2022 rok.

Działalność z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz profilaktyki zachowań przemocowych, w tym w przypadku współistnienia innych trudności i deficytów społecznych, obejmuje również umożliwienie osobom uwikłanym w przemoc skorzystanie z terapii indywidualnej i grupowej, które stanowią kluczowe elementy środowiskowego systemu pomocy i wsparcia oraz są zgodne z przekrojową polityką państwa w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych.

Pracownicy GOPS oraz osoby zaangażowane w proces pomocowy osobom uwikłanym w przemoc motywują i kierują zarówno osoby stosujące, jak i doświadczające przemocy do udziału w spotkaniach grup wsparcia oraz terapii indywidualnej. W przypadku ofiar przemocy na przestrzeni ostatnich trzech lat odnotowany został wzrost liczby osób korzystających z ww. oferty wsparcia, natomiast w przypadku sprawców występowało wahanie.

Wykres 5. Liczba ofiar i sprawców przemocy podejmujących terapię indywidualną i grupową w latach 2020-2022.



Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej za lata 2020-2022.

Oddziaływania profilaktyczne i pomocowe prowadzone są również przy okazji zajęć dla dzieci z grup ryzyka (problemu uzależnień w rodzinie), które realizowane są w 3 świetlicach gminnych. Zwiększenie skuteczności działań edukacyjnych i wsparcia dzieci dotkniętych przemocą możliwe jest m.in. poprzez działalność placówki wsparcia dziennego, w związku z czym utworzenie świetlicy z programem socjoterapeutycznym będzie jednym z priorytetów Gminy w zakresie rozwoju usług środowiskowych w okresie realizacji Programu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czerwonaku poza działaniami umocowanymi prawnie, podejmuje również własne inicjatywy na rzecz lokalnej społeczności. Wśród dobrych praktyk należy wyróżnić w szczególności funkcjonowanie 7 „Małych Zespołów na Rzecz Wsparcia Dziecka i Rodzin”, które zrzeszają środowisko oświatowe (psycholog i pedagog szkolny, opiekun świetlicy) oraz pomocowe (pracownik socjalny i asystent rodziny). W 2022 roku Zespoły objęły wsparciem 117 rodzin, a ścisła współpraca między specjalistami oraz z rodzicami i dziećmi umożliwiła optymalizację działań pomocowych, opracowanie skutecznych ścieżek wsparcia dziecka, ewaluację efektów pracy z rodziną/dzieckiem, a także poprawę funkcjonowania rodzin dotkniętych trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Działalność Zespołów umożliwiła również efektywniejsze i szybsze diagnozowanie problemu przemocy domowej w rodzinie dziecka.

Należy również podkreślić, iż ważnym dla Gminy obszarem działalności w zakresie profilaktyki przemocy oraz wsparcia osób uwikłanych w ten problem jest wzmacnianie kompetencji pracowników instytucji systemu pomocowego. Zespół Interdyscyplinarny, pracownicy GOPS oraz osoby zaangażowane w rozpoznawanie przemocy domowej w lokalnej społeczności stale podnoszą swoje umiejętności i wiedzę poprzez uczestnictwo w szkoleniach i konferencjach, które umożliwiają im późniejszą, skuteczniejszą pracę resocjalizacyjną z osobami stosującymi przemoc oraz świadczenie indywidualnego i dostosowanego do realnych potrzeb wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.

Analiza grupowego wywiadu pogłębianego (FGI)

Uzupełnienie analizy danych zastanych, w tym sprawozdań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie realizacji programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej, stanowiło zastosowanie **metody jakościowej**, co pozwoliło na dostarczenie dokładniejszych informacji, pogłębienie wiedzy zdobytej podczas analizy sprawozdań i statystyk prowadzonych przez Gminę oraz zrozumienie mechanizmów analizowanych zagadnień. Metoda ta posłużyła do przeprowadzenia badania wśród przedstawicieli instytucji samorządowych realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz profilaktyki tego problemu. Osoby te wzięły udział w **grupowym wywiadzie pogłębianym – FGI** (ang. *Focused Group Interview*) polegającym na bezpośredniej rozmowie badacza (moderatora) z grupą respondentów. Wywiad zrealizowany został za pośrednictwem narzędzi teleinformatycznych (platforma Zoom).

Uczestnicy wywiadu to osoby aktywnie zaangażowane w prowadzenie działalności na rzecz wsparcia lokalnej społeczności oraz posiadające aktualną i rzetelną wiedzę w zakresie trudności, z którymi zmagają się mieszkańcy Gminy. Respondenci mają bezpośredni kontakt z rodzinami, wśród których występuje zjawisko przemocy domowej, potrafią zdiagnozować jego skalę oraz wskazać, jakie działania powinny być podejmowane w celu przeciwdziałania występującym problemom.

W związku z tym, kierunki działań wspierających powinny opierać się i rozwijać w oparciu o ich wiedzę, co umożliwi prowadzenie polityki społecznej adekwatnej do realnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców. Wnioski z przeprowadzonego wywiadu przedstawione zostały również w celu dokładniejszego rozpoznania skali problemów społecznych, zrozumienia szerszego kontekstu zachowań przemocowych oraz dotarcia do istoty problemów występujących wśród lokalnej społeczności.

Skala problemu przemocy domowej

Pierwszym aspektem poruszonym podczas spotkania była **skala występowania przemocy domowej w lokalnej społeczności**. Badani pracownicy instytucjonalni zostali poproszeni również o określenie zmian w tym zakresie na przestrzeni ostatnich lat. Jeden z respondentów odpowiadając na to pytanie wskazał, że precyzyjne ustalenie liczby osób jest trudne, jednak patrząc na zgłoszenia, którymi dysponuje Gmina, można stwierdzić, że w tym roku założono około 100 Niebieskich Kart. Ponadto, istnieje 20 rodzin objętych ścisłą kontrolą odpowiednich służb w związku z przemocą. Według respondenta średnio liczba rodzin, w których występuje przemoc, oscyluje w okolicach 100. Inny z uczestników wywiadu zauważył, że ilość zgłoszeń zdecydowanie wzrosła, głównie z powodu rosnącej świadomości społeczeństwa i zachęty do dokonywania takich zawiadomień. Również przedstawiciele Policji potwierdzili tę tendencję, zauważając, że w instytucji również dostrzega się wzrost skali zgłaszanych przypadków.

Przedstawiciele instytucji przybliżyli również **konkretne działania, jakie podejmują w celu przeciwdziałania przemocy domowej**. Jak zauważono, podmioty reprezentowane przez rozmówców realizują szereg działań, które mają na celu zapewnienie osobom doświadczającym przemocy odpowiednich warunków oraz wsparcia specjalistycznego. W ramach tych działań Gmina oferuje pomoc psychologiczną, wsparcie mediatora, terapeuty oraz zapewnienie schronienia. Ponadto GOPS zapewnia o ścisłej współpracy z Policją, zwłaszcza w sytuacjach, gdy konieczne jest odseparowanie osoby stosującej przemoc od osoby jej doświadczającej. Takich zgłoszeń, które wymagają natychmiastowej interwencji jest kilka rocznie. Dodatkowo, opisano inicjatywy edukacyjne skierowane do różnych grup wiekowych, obejmujące m.in. kampanie profilaktyczne przeciwko przemocy. Działania te są dostosowane do konkretnych grup społecznych (m.in. przedszkola, szkoły itd.), dzięki czemu organizacja nie tylko reaguje na zgłoszenia, ale także podejmuje aktywne kroki w zakresie edukacji i profilaktyki. Jeden z rozmówców podkreślił

istnienie kampanii skierowanej do najmłodszych mieszkańców, w wieku przedszkolnym. Opisał ją jako starannie zaplanowaną inicjatywę, która obejmuje kilka etapów i dotyczy różnych aspektów problematyki przemocy. Według relacji, ta forma edukacji okazała się skuteczna, gdyż dzieci otrzymały niezbędne informacje w sposób przystępny, wykorzystując elementy zabawy.

Jeden z respondentów wskazał, iż **skala udzielanej pomocy jest niewystarczająca**. Zauważono, że liczba osób potrzebujących pomocy jest znacznie większa od dostępnych środków.

Charakterystyka problemu przemocy domowej

W kolejnej części rozmowy podjęto próbę scharakteryzowania zjawiska przemocy na terenie Gminy. Na pytanie o **charakterystykę osób, których najczęściej dotyczy problem przemocy domowej**, jeden z przedstawicieli instytucji pomocowych, biorący udział w badaniu wskazał w szczególności na kobiety, najczęściej w wieku 35 lat. Zaznaczył przy tym, że obejmuje to zjawisko osoby zarówno z wysokim, jak i niskim wykształceniem. W kontekście sytuacji zawodowej, przedstawił, że są to osoby zarówno bez zatrudnienia, jak i aktywne zawodowo. Kolejny rozmówca zwrócił uwagę na niedawną zmianę ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, która w obecnej formie poszerza zakres definicji osoby doświadczającej przemocy o świadka przemocy, którym jest dziecko. W wyniku tych zmian, co zaznaczył badany, obecnie odnotowuje się wzrost liczby dzieci doświadczających przemocy. Ponadto, podkreślono, że obserwuje się zmiany w profilach osób dotkniętych przemocą domową w ostatnich latach. Jeden z rozmówców zauważył również, iż odnotowuje się wzrost w zakresie liczby mężczyzn doświadczających przemocy, których najczęściej dotyczy przemoc psychiczna.

Uczestnicy badania zostali również poproszeni o wskazanie **najczęściej występujących form przemocy** w ich lokalnej społeczności. Odpowiedzi potwierdziły występowanie każdego rodzaju, przy czym jeden z przedstawicieli zwrócił uwagę, iż w największym zakresie na terenie Gminy występuje przemoc psychiczna. Wyraził przekonanie, że przemoc fizyczna i ekonomiczna mają zbliżony stopień występowania, natomiast przemoc seksualnej jest stosunkowo niewiele. Ta kwestia została potwierdzona przez innego rozmówcę, który zwrócił uwagę na to, iż głównym obszarem działań organizacji, którą reprezentuje jest przeciwdziałanie przemocy psychicznej.

Pracownicy instytucjonalni uczestniczący w badaniu zostali również poproszeni o określenie **postaw osób doznających przemocy domowej**. Jedna z odpowiedzi wskazuje, że trudno jednoznacznie określić, jakie są początkowe postawy osób doświadczających przemocy, jednak te postawy ulegają zmianom w procesie udzielania pomocy. Początkowo wiele z osób doznających przemocy może być biernych, ale w trakcie otrzymywanej pomocy następuje przemiana, dzięki której zaczynają aktywnie uczestniczyć w procesie terapeutycznym. Wskazano również, że różnorodność osób dotkniętych przemocą obejmuje także tych z zaburzeniami psychicznymi, co wpływa na specyfikę przebiegu terapii. Podkreślono, że osoby doznające przemocy często mają trudności ze sprawczością i obroną swoich granic, co wynika z roli, jaką pełnią w relacji jako "ofiary". Inny rozmówca zauważył, że gdy osoba, która doznała przemocy, sama zasygnalizuje problem, oznacza to, że dokonała pewnego przełomu i jest bardziej skłonna do aktywnego uczestnictwa w procesie pomocy. W porównaniu z sytuacją, gdzie procedura została wszczęta na podstawie symptomów lub niepokojących sygnałów z otoczenia, osoba aktywnie zgłaszająca problem może być bardziej zaangażowana w proces terapeutyczny. Podkreślono, że kluczowym aspektem jest sposób, w jaki instytucje dowiadują się o występowaniu przemocy. Zrozumienie tego procesu jest istotne dla skuteczności działań i udzielania wsparcia osobom dotkniętym przemocą. Zaznaczono, że osoby początkowo biernie reagujące na interwencję mogą nie odnieść natychmiastowego skutku w postaci

zmiany w postrzeganiu sytuacji, szczególnie przy pierwszym podejściu. Jednakże istnieje także sytuacja, gdzie kolejne interwencje skutkują zmianą spojrzenia na swój problem, przez osobę dotkniętą przemocą. Przez udział w systemie wsparcia, taka osoba staje się silniejsza i zaczyna inaczej spostrzegać swoją życiową sytuację. Wskazano na istotność wieloetapowego procesu pomocy oraz na fakt, że zaangażowanie się osoby w system wsparcia może przyczynić się do bardziej efektywnego radzenia sobie z doświadczaną przemocą i zmiany własnej perspektywy na sytuację życiową. Kolejny respondent opisał sytuację osób, które w pewien sposób są zależne od sprawcy przemocy, co ogranicza ich zdolność do samodzielnego funkcjonowania. Wskazuje się, że niewielka sprawczość tych osób wynika często z nieprzystosowania do samodzielnego życia, zwłaszcza gdy mieszkanie, w którym przebywają, jest własnością partnera lub męża. Istnieje przekonanie, że te osoby nie są w stanie poradzić sobie samodzielnie i stają się zależne od osoby, która wobec nich stosuje przemoc. Dodatkowo, podkreślono, że wykształcenie i posiadanie dzieci również wpływają na tę zależność. Osoby te, zdaniem rozmówcy, nauczyły się żyć ze sprawcą, czyli osobą stosującą przemoc, co dodatkowo utrudnia im podejmowanie decyzji o wyjściu z toksycznej relacji.

W dalszej części zdefiniowano również **czynniki i problemy związane ze zjawiskiem przemocy**. Specjaliści wskazywali często w tym kontekście na alkohol i inne używki, które są obecne w rodzinach. Jedna z pierwszych osób wypowiadających się na ten temat wspomniała o spotykaniu się w otoczeniu ze zdaniem "Tata mnie bił, dziadek mnie bił i ja też będę bił,". Według relacji tego rozmówcy ukazuje ono istnienie pewnego wzorca przemocy w rodzinie, który może być przenoszony z pokolenia na pokolenie. Osoby, które doświadczyły przemocy w swoim dzieciństwie, często bezwiednie powielają ten wzorec w swoim życiu dorosłym. To zjawisko może wynikać z braku świadomości alternatywnych form rozwiązywania konfliktów oraz braku umiejętności radzenia sobie z emocjami w sposób pozytywny. Ważne jest, żeby podkreślić, że cykl przemocy można przerwać poprzez edukację, świadomość własnych zachowań oraz dostęp do wsparcia psychologicznego. Wspieranie osób w

zrozumieniu negatywnych skutków przemocy i oferowanie alternatywnych strategii radzenia sobie może przyczynić się do przerwania tego destrukcyjnego wzorca. W wypowiedziach zaznaczono kilka kluczowych kwestii dotyczących relacji rodzinnych, kompetencji społecznych oraz problemów wychowawczych. Zauważa się, że wpływ dziadków i otoczenia może mieć większy wpływ na rozwijające się dziecko niż sam rodzic, zwłaszcza w rodzinach wielopokoleniowych. Środowisko, w tym relacje z dziadkami, może odgrywać kluczową rolę w kształtowaniu kompetencji społecznych dziecka. Wskazano także, że zaburzone relacje małżonków lub partnerów często prowadzą do stosowania przemocy jako formy rozwiązania konfliktów, zamiast szukania skuteczniejszych metod porozumienia. Podkreślono, że ten problem ma wymiar ogólny i wiąże się z brakiem kompetencji rodzicielskich, które są kluczowe dla skutecznego wychowywania dzieci. Zwrócono uwagę na przeprowadzoną w Gminie w niedalekiej przeszłości diagnozę problemów społecznych, która ukazała jako istotne problemy związane z relacjami rodzinnymi oraz niskimi kompetencjami społecznymi. Dodatkowo, podkreślono, że organizacja pracuje z tymi samymi rodzinami pokoleniowo, co może sugerować trwałe, wielopokoleniowe wyzwania w obszarze relacji rodzinnych. Ostatnia wypowiedź zaznacza trudność sytuacji, w której organizacja rocznie styka się z ponad 100 przypadkami procedur związanych z różnorodnymi sytuacjami przemocy. To sugeruje, że problem przemocy w społeczności jest rozległy i różnorodny, wymagając kompleksowego podejścia do jego rozwiązania.

Specjaliści przybliżyli w rozmowie również czynniki, które znacząco ograniczają możliwość skutecznego rozwiązania problemu przemocy domowej. Jedna z wypowiedzi zwraca uwagę na to, że wiele z tych osób boryka się z brakiem stabilności w życiu związanej z brakiem pracy, wykształcenia, możliwości wyprowadzki, wsparcia. Brak środków materialnych ogranicza możliwość opuszczenia toksycznego środowiska czy też znalezienia bezpiecznego miejsca zamieszkania. Dodatkowo, inna z wypowiedzi wskazuje na to, że przemoc wpływa na zdolności adaptacyjne człowieka, często niszcząc jego pewność siebie. W kontekście budowania

skutecznego wsparcia ważną rolę odgrywa grupa wsparcia, która może przyczynić się do odbudowy pewności siebie, bardziej niż zewnętrzne środki. To podkreśla konieczność skupienia się nie tylko na dostarczaniu pomocy z zewnątrz, lecz także na wewnętrznych aspektach psychologicznych i emocjonalnych jednostki.

Ważnym elementem wywiadu była również **cyberprzemoc**, która dołączyła do katalogu form przemocy, a przeciwdziałanie jej występowaniu stanowi jeden z celów opracowywania i wdrażania założeń gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej. Według jednego z respondentów po nowelizacji ustawy zauważono pewne zmiany w zakresie działań związanych z cyberprzemocą. Wcześniej skupiano się głównie na poziomie szkół w kontekście aktywności cyberprzemocy. Wtedy organizacja udzielała wsparcia poprzez mediatora czy psychologa. Natomiast na poziomie samego Ośrodka, stwierdzono, że przypadki cyberprzemocy były mniej liczne. Następna osoba wskazała, że najczęstszymi formami cyberprzemocy, z jakimi można było się spotkać na terenie Gminy są wyśmiewanie się nawzajem, oraz używaniem obraźliwych słów w sposób mający na celu zadanie krzywdy drugiej osobie. Analizując dane zgromadzone przez Zespół Interdyscyplinarny i współpracując ze szkołami, zauważono, że głównie młodzież jest zaangażowana w stosowanie cyberprzemocy. Ten problem stanowi wyzwanie nie tylko ze względu na natychmiastowe konsekwencje, ale również z powodu możliwych długotrwałych skutków dla ofiary. Dla dziecka czy młodzieńca taka sytuacja może być bardzo dotkliwa, pozostawiając trwały ślad zarówno na teraźniejszości, jak i w przyszłości.

Przedstawiciel systemu oświaty wskazał także na **problem dotarcia do informacji o przemocy w Internecie**. Zauważa on przypadki cyberagresji, które są często wyrafinowane i mają charakter natychmiastowej informacji, którą autor może szybko zniszczyć. Szkoły podejmują interwencje w miarę swoich możliwości, jednak uczniowie zdają sobie sprawę z ryzyka wykrycia, dlatego dokładnie planują i przemyślanie wprowadzają takie treści w określonym czasie i w określonym gronie odbiorców.

Po osiągnięciu celu informacja jest usuwana, co utrudnia identyfikację i reakcję w przypadku braku dostępu do tego konkretnego kontekstu sytuacji.

Jak zauważył jeden z respondentów, zadaniem szkół oraz instytucji współpracujących jest skuteczne rozwiązywanie problemu cyberprzemocy, a działania w tym zakresie podejmowane są natychmiastowo, starając się rozwiązać problem skutecznie, a jednocześnie unikając większego nagłośnienia sprawy. Priorytetem jest zapewnienie wsparcia bez konieczności angażowania w procesy, które mogą negatywnie wpłynąć na dziecko, które niekoniecznie jest w pełni świadome swojego postępowania. Optymalne jest skoncentrowanie się na rozwiązaniu problemu i dostarczeniu pomocy potrzebującym, z minimalnym naruszaniem prywatności i godności uczniów.

Uczestnicy wywiadu przybliżyli również **charakterystykę problemu przemocy rówieśniczej**. Respondenci mający dzieci wyrażają zaniepokojenie narastającym zjawiskiem przemocy rówieśniczej w szkole, zarówno psychicznej, jak i fizycznej. Zauważają, że w każdej klasie istnieje jakaś forma przemocy, zwłaszcza w postaci wyśmiewania się. W większości przypadków placówka jest w stanie poradzić sobie z tym problemem na poziomie klasowym czy szkolnym, bez konieczności zgłaszania go do GOPS. Jest to przemoc, która może być rozwiązana poprzez rozmowy czy warsztaty, ale zauważa się, że zjawisko to staje się coraz bardziej powszechne. Przemoc rówieśnicza dotyka już dzieci w młodym wieku, nawet w trzeciej klasie. Uczniowie potrafią używać nowoczesnych technologii, takich jak grupy na WhatsAppie, aby wykluczać innych uczniów. Zdaniem rozmówcy nauczyciele i dyrekcja muszą coraz szybciej reagować na tego typu sytuacje, nawet na etapie wczesnoszkolnym, aby skutecznie przeciwdziałać przemocy rówieśniczej. Inna osoba również wskazuje na obniżenie wieku, w którym pojawia się agresja wśród dzieci, podając, że są to osoby nawet na początkowym etapie edukacji, w pierwszej czy drugiej klasie szkoły podstawowej. Zauważa się trudności dzieci w radzeniu sobie z emocjami. Co więcej, sytuacje agresji już w przedszkolu stają się zauważalne. Jeden z badanych wspominał także o tym, że niektóre dzieci nie potrafią efektywnie

zarządzać swoimi emocjami i mogą wyzywać się na innych uczniach, co podkreśla potrzebę udzielania im dodatkowego wsparcia. Ostatnia osoba, która podzieliła się swoją wypowiedzią w tym obszarze zwraca uwagę na to, że agresja słowna jest obecna w najmłodszych latach ze względu na brak ustalonych zasad. W kontekście braku tych zasad, które mają pełnić rolę budowania integracji, pojawiają się incydenty agresji. Zasady funkcjonujące w szkole stanowią narzędzie do wyłapywania takich przypadków. Wskazuje się, że dzieci nie są wystarczająco nauczone zasad, empatii oraz podejścia do drugiego człowieka. Często mają myślenie egoistyczne i materialistyczne. W tym kontekście, szkoła staje się miejscem, gdzie dopiero rozpoczyna się proces uspołeczniania dzieci, uczenia zasad, empatii oraz szacunku do drugiego człowieka.

Według relacji jednego z rozmówców zauważa się również, że wprowadzenie zdalnego nauczania w związku z pandemią COVID-19 przyspieszyło rozwój cyberprzemocy wśród dzieci. Umożliwiło to szybkie zdobycie umiejętności obsługi komputera, a wraz z tym możliwość używania różnych platform do komunikacji. Dzieci szybko nauczyły się komunikować przez grupy internetowe, co mogło prowadzić do zwiększenia przypadków cyberprzemocy, takich jak wyśmiewanie się czy stosowanie agresywnego języka. Według niego trend ten skłania do zejścia zjawiska cyberprzemocy na coraz młodsze grupy wiekowe.

Aby skutecznie przeciwdziałać zjawisku cyberprzemocy rówieśniczej, w Gminie **podejmowany jest szereg działań prewencyjnych i edukacyjnych** dla dzieci. Respondent wskazał, iż rocznie organizowane są działania i inicjowane rozwiązania mające na celu skuteczne przeciwdziałanie problemowi przemocy w szkole oraz wdrażane są środki mające na celu rozwiązanie trudności na bieżąco, w trakcie roku szkolnego. W przypadku pojawienia się różnych problemów i wyzwań, podejmowane są starania, aby szybko zorganizować pomoc szkolną i skierować ją do potrzebujących uczniów. Inny badany podał, że podkreślane są stale zasady współpracy oraz informowanie uczniów na temat właściwego postępowania w przypadku pojawienia

się przemocy. Dodatkowo, podkreślił on wielość działań przeciwdziałających przemocy w szkole oraz wspomniał o elementach bezpośredniego pokazania dzieciom jak reagować w takich sytuacjach.

W dalszej części rozmowy, specjaliści wskazali również na **działania, jakie ich zdaniem powinny zostać podjęte lub być rozwijane w Gminie w celu minimalizacji problemu przemocy**. Wskazano na pracę zespołów, którym pedagodzy i psychologowie ze szkół zgłaszają różne problemy, zarówno te związane ze szkołą, jak i te występujące w rodzinach. Zwrócono uwagę także, na przeprowadzanie profilaktycznych działań skierowanych także do rodzin spoza grona klientów. Z perspektywy innego z pracowników instytucji w Gminie, widoczne są różnorodne działania oraz sprawne funkcjonowanie systemu wsparcia. Z przekazywanych informacji wynika, że w przypadku każdego napotkanego problemu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej reaguje natychmiast, udzielając wsparcia dopasowanego do konkretnych potrzeb rodzin. Wsparcie to obejmuje zarówno specjalistów, jak i organizowane warsztaty, co stanowi integralną część pomocy, skierowanej na różne obszary wyzwań. Ogólny obraz sugeruje, że oferta wsparcia w Gminie jest zróżnicowana, co świadczy o zaangażowaniu w rozwiązywanie problemów i wspieranie rodzin w wielu aspektach.

Podczas wywiadu zauważono, iż szczególnie pozytywny wpływ na wzrost świadomości uczniów w zakresie identyfikacji przemocy i rozwiązywania tego problemu miała **kampania edukacyjna, w ramach której dzieci miały możliwość nagrania własnych filmików ukazujących różne oblicza przemocy i działania, jakie należy wówczas podjąć**. Podano także jako przykład działań profilaktycznych, szereg prowadzonych warsztatów ukazujących ciekawe spojrzenie najmłodszych na problem przemocy. Wydaje się, że dzieci posiadają większą świadomość tego zagadnienia, co może wynikać zarówno z edukacyjnych działań, jak i ze zdolności dzieci do zrozumienia i przyswajania informacji na temat ważnych kwestii społecznych. W powstałym filmie dzieci zaprezentowały różnorodne sytuacje,

w których występowała zarówno przemoc fizyczna, jak i psychiczna. Imponujące było to, że potrafiły również wskazać, co należy zrobić, aby uniknąć przemocy, oraz jak należy się zachować, aby zapobiec pojawianiu się tego typu sytuacji w przyszłości.

W obszarze profilaktyki zauważone zostało również, że zarówno Ośrodek, z perspektywy prowadzenia wielu wydziałów, jak i liczne organizacje pozarządowe oferują dużą liczbę inicjatyw. Dla uczniów stanowi to często ciekawe doświadczenie, gdyż prezentuje się jako coś nowego i interesującego.

Jeden z uczestników wywiadu grupowego, odwołując się do przeprowadzonej na terenie Gminy diagnozy problemów społecznych, zwrócił uwagę na **występowanie przemocy również w środowisku osób z niepełnosprawnościami**. W związku z tym, istotne jest prowadzenie edukacji na temat samego zjawiska przemocy w celu zwiększenia świadomości i zrozumienia tego problemu.

Jednym z nowych wyzwań placówek oświatowych jest **zapewnienie wszystkim uczniom ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi możliwości nauki** w sposób zindywidualizowany i dostosowany do ich możliwości oraz potrzeb. Jeden z respondentów przedstawił przykład związany z przedszkolem, podkreślając obecność dzieci, które wykazują różne problemy natury psychicznej czy trudności w wyrażaniu emocji. Te dzieci stwarzają zagrożenie dla innych dzieci w grupie, charakteryzując się głośnością i czasami agresywnym zachowaniem. Z sygnałów pochodzących z przedszkoli wynika, że ich obecność zakłóca tryb nauki oraz zajęć, a także negatywnie wpływa na relacje z rówieśnikami. Ten problem związany z przemocą może być rezultatem sytuacji niedojrzałości czy choroby, niekoniecznie wynikając stricte z aspektów wychowawczych. Inny respondent zaznaczył, że istnieje potrzeba uwzględnienia wszystkich elementów programu pedagogiczno-wychowawczego. Przy rozważaniu wad programów profilaktycznych placówki oświatowe starają się omawiać te kwestie i angażować specjalistów, którzy na terenie szkoły są w stanie szeroko dyskutować na te tematy. Jednakże, jeśli chodzi o aspekty emocjonalne dzieci, zauważył, że zawsze były i będą one obecne, przy czym zwrócił

uwagę, iż istnieją narzędzia wspierające dzieci ze specjalnymi potrzebami – takie jak nauczyciel wspomagający czy współorganizujący – które mogą efektywnie przyczynić się do ich wsparcia.

Szczególnie ważnym obszarem działań, który zdaniem specjalistów należy rozwijać w Gminie, jest **edukacja rodziców i wzmacnianie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych**. W tym kontekście wypowiedział się przedstawiciel GOPS pracujący, jak stwierdził, od podstaw z rodzicami, którzy często wykazują znaczne braki w omawianym zakresie. Wskazał on, że od września bieżącego roku prowadzony jest program dla rodziców, skupiający się na podstawowych informacjach dotyczących uczuć oraz sposobów wprowadzania podstawowych granic i norm. Jest to istotne, ponieważ profilaktyka skierowana do rodziców jest niewystarczająca, a jednocześnie kluczowa. Konieczne jest przekonanie, że to, czy dzieci doświadczają prześladowań w szkole czy przedszkolu, ma swoje źródło w domu. Pomysł na zorganizowanie szkoły dla rodziców wydaje się interesujący, jednak – jak wspomniano – nie ma gwarancji, że rodzice będą zainteresowani uczestnictwem w takim programie. Zdaniem badanych, sam program nie przyniesie zamierzonych efektów, jeśli nie będzie towarzyszyć mu skuteczna edukacja oraz przekazywanie wiedzy zarówno rodzicom, nauczycielom, jak i uczniom. Warto zauważyć, że istnieje potrzeba dotarcia z informacją do wszystkich grup społecznych związanych z edukacją – zarówno do rodziców, jak i nauczycieli oraz uczniów. Kluczowe wyzwanie według jednego z respondentów stanowi brak świadomości wśród rodziców. Jednocześnie podkreślił on, iż podjęte będą starania w celu zachęcenia rodziców do uczestnictwa w programach edukacyjnych. Inna osoba w swej wypowiedzi wskazała na to, że od listopada b.r. ruszyły szkolenia w ramach programu, prowadzone przez trenerów z Komitetu Obrony Praw Dziecka. Informacje o programie zostały rozpowszechnione za pośrednictwem różnych kanałów promocyjnych. Początkowo, jak podała, nurtowała ją pewna sceptyczność co do ilości chętnych, jednak stwierdziła, iż wzięło w nich udział 8 osób. Choć to może nie jest imponująca liczba, to jednak są to jednostki, które wyrażają rzeczywiste zainteresowanie. Tematyka szkoleń obejmuje

podstawową wiedzę, między innymi na temat radzenia sobie z emocjami. Są to zagadnienia, które zdają się być powszechnie ważne i potrzebne dla każdego uczestnika. Podkreślony został fakt, że program szkoły dla rodziców został zaprojektowany w taki sposób, aby objąć wszystkie podmioty i grupy zainteresowane, a także jest on dostosowany do różnych potrzeb i skierowany do różnych grup społecznych. Ostatni respondent wyraził ubolewanie nad widocznym problemem z zaangażowaniem rodziców w tego typu działania. Wielu z nich wydaje się unikać udziału, uznając, że problem, który porusza program, ich nie dotyczy lub nie jest istotny w ich przypadku.

Lokalny system pomocy

Ostatnim obszarem tematycznym poddanym analizie był lokalny system pomocy. Specjaliści uczestniczący w badaniu zostali poproszeni o wskazanie **głównych kanałów informacyjnych, za pomocą których mieszkańcy Gminy są informowani na temat możliwości uzyskania pomocy w przypadku doznawania przemocy domowej**. Pierwsza z wypowiedzi świadczy o występowaniu na terenie Gminy przede wszystkim nieformalnej wymiany informacji między mieszkańcami, czyli tzw. „poczty pantoflowej”. Dodatkowo na terenie Gminy dystrybuowana jest gazeta docierająca do wszystkich jej mieszkańców, jednak według rozmówcy efektywność przekazywanej treści zależy od indywidualnych preferencji czytelnika i aktualności poruszanych tematów. Wspomniano także o obecności informacji w przychodniach, które stanowią źródło wiedzy na temat dostępnych form pomocy. Jak wskazał kolejny badany przekaz informacji do mieszkańców jest także realizowany poprzez szkoły, które umieszczają informacje bezpośrednio w swoich budynkach. Wywieszane ogłoszenia zawierają numery telefonów, pod które można zadzwonić w przypadku doświadczania przemocy. Ten bezpośredni dostęp do informacji ma na celu ułatwienie zgłaszania problemów, zwłaszcza dzieciom, które odczuwają tego typu trudności. Mimo że, jak podano, istnieje wiele dostępnych informacji, charakter czy osobowość danej jednostki doświadczającej przemocy może sprawić, że nie jest ona

skłonna zgłaszać takich sytuacji. To ukazuje, że istnieje potrzeba uwzględnienia różnych indywidualnych cech i potrzeb osób dotkniętych przemocą przy projektowaniu form przekazu informacji, aby dotrzeć do jak najszerszej grupy mieszkańców.

Uczestnicy spotkania podzielili się również swoją opinią w zakresie **skuteczności prowadzonej w Gminie działalności informacyjnej**, a zdania w tym obszarze były podzielone. Według jednego z rozmówców nadal istnieje przekonanie, że ilość dostępnych informacji może być niewystarczająca, co skutkuje tym, że niektóre osoby nie są w pełni świadome, gdzie mogą szukać pomocy. Jednakże, jak zauważono, jeśli ktoś naprawdę poszukuje pomocy, istnieją dostępne środki i zasoby, które można znaleźć.

W następnej kolejności badani przedstawili swoje zdanie na temat tego, **gdzie osoby doznające przemocy najczęściej zgłaszają taki problem**. Zauważono, że w przypadku doświadczenia przemocy wśród dorosłych, zazwyczaj pierwszym krokiem jest wezwanie pomocy ze strony policji. Jednakże, jeśli chodzi o sytuacje dotyczące przemocy w szkole, dzieci mogą szukać wsparcia u zaufanych dorosłych w placówce edukacyjnej, takich jak wychowawcy, psychologowie czy dyrektor. Inny respondent wskazał również na to, że osoby doświadczające przemocy sięgają czasem po pomoc ze strony specjalistów udzielających wsparcia przez Telefon Zaufania.

Respondenci zostali również poproszeni o określenie, **czy oraz jakie działania podejmowane są przez reprezentowane przez nie instytucje w celu rozwiązywania problemu przemocy**. Jak wskazał jeden ze specjalistów w kontekście działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w Gminie, współpraca między różnymi służbami, takimi jak policja, pomoc społeczna i ochrona zdrowia, odgrywa kluczową rolę. Współpraca ta ma na celu skoordynowane i skuteczne reagowanie na przypadki przemocy. Działania podejmowane są w zorganizowany sposób, dzięki wcześniejszym doświadczeniom, znajomościom oraz współpracy instytucji. W przypadku zdarzeń,

zwłaszcza w szkole, istnieje dobrze opracowany plan działania, który umożliwia szybką, sprawną i efektywną reakcję. Celem jest minimalizacja traumatycznych doświadczeń dla dotkniętych dzieci. Istotne jest, aby instytucje współpracowały w spójny sposób, aby uniknąć niepotrzebnych komplikacji i skoordynowanie środków pomocy. Współpraca między różnymi instytucjami może przyczynić się do bardziej efektywnego przeciwdziałania przemocy i lepszego wsparcia dla osób dotkniętych tym problemem. Kolejny z badanych wskazał na wystąpienie kilku sytuacji na przestrzeni ostatnich lat, w których odpowiednie instytucje musiały podjąć radykalne działania w związku z przemocą domową. Działania te wiązały się z umieszczaniem osób doświadczających przemocy w specjalnym pokoju interwencyjnym, ze względu na brak dostępnego oficjalnego mieszkania chronionego. Dodatkowo, kilkakrotnie trzeba było skorzystać z domów dla osób doświadczających przemocy, prowadzonych przez powiat, aby zapewnić bezpieczne miejsce dla tych osób. Następny respondent podkreślił, iż w sytuacjach krytycznych priorytetem jest w miarę możliwości zapewnienie pomocy rodzinie. Starając się zminimalizować ryzyko, podejmuje się działania mające na celu odseparowanie osoby stosującej przemoc. Koordynacja działań obejmuje obszar poradnictwa medycznego i psychologicznego, zapewniając wsparcie na różnych płaszczyznach. Istotne jest wspólne podejście, obejmujące aspekty medyczne, psychologiczne oraz bezpośrednie interwencje, w tym zaangażowanie policji, dostosowane do konkretnej sytuacji.

Uczestnicy badania odnieśli się także do skuteczności działań podejmowanych w Gminie, których celem jest rozwiązanie sytuacji kryzysowej i przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej. Podczas analizy przekazów respondentów, jednym z przytoczonych przypadków jest sytuacja, w której matka przejawiała agresję wobec swojego dziecka, jednocześnie borykając się z problemami psychicznymi. W wyniku działań interwencyjnych, matka została odseparowana, a opiekę nad dzieckiem przejęła babcia, za pośrednictwem decyzji sądu. Celem tego kroku było zapewnienie dziecku bezpieczeństwa, zarówno psychicznego, jak i fizycznego. Po upływie około trzech miesięcy matka osiągnęła stabilizację psychiczną, co umożliwiło dziecku

powrót do rodzinnego domu. Działania podejmowane przez babcię przyczyniły się również do ustanowienia nowych zasad w rodzinie, które wcześniej nie były respektowane. Niemniej jednak, istotne jest zrozumienie, że każda sytuacja wymaga indywidualnego podejścia, a skuteczność działań może być uzależniona od wielu zmiennych. Inna z relacji przedstawiona w wywiadzie podkreśla różnorodności sytuacji i indywidualnych przypadków, przez co skuteczność działań interwencyjnych zależy od wielu czynników. Niekiedy podejście bardziej radykalne, obejmujące odseparowanie, wydaje się być skuteczne, jednakże istnieją również przypadki, gdzie wsparcie psychologiczne okazuje się wystarczające. W tych sytuacjach rozmowy z psychologiem mogą prowadzić do uświadomienia problemu oraz zmotywowania do jego rozwiązania. Analiza tych różnic w podejściu wskazuje, że istnieje konieczność elastycznego dostosowywania strategii interwencyjnych do indywidualnych potrzeb danej sytuacji, co podkreśla złożoność i wieloaspektowość problemu przemocy domowej. Ostatni z ekspertów, wypowiadających się na temat skuteczności przeciwdziałania przemocy w Gminie zobrazował pracę grup diagnostyczno-pomocowych, gdzie uczestniczą osoby doświadczające przemocy oraz osoby stosujące i wówczas jest ustalany plan pomocy dla rodziny. Ważne jest, aby podejście było wspólne i uwzględniało perspektywę obu stron. Nie narzuca się rozwiązań z zewnątrz, ale wspólnie ustala się, co może być pomocne. Podkreślono także, że sugestie i propozycje pomocy są przedstawiane z myślą o możliwościach danej osoby. W przypadku, gdy osoba nie jest w stanie czy nie posiada sił na podjęcie decyzji, efektywność działań może być ograniczona. Ponadto, istnieje różnorodność reakcji na zaproponowane rozwiązania. Po raz kolejny podkreślono, że może się zdarzyć, że osoba nie zgłosi doświadczania przemocy za pierwszym razem, ale po pewnym czasie może zdecydować się na taki krok.

Uczestnicy badania określili w rozmowie również **działania, jakie powinny być podejmowane na większą skalę, aby skutecznie zapobiegać problemowi przemocy na terenie Gminy**. Szczególną rolę w tym zakresie pełni w opinii większości działalność edukacyjna. Jeden z badanych podkreślił, iż jest to kluczowy

element w rozwiązaniu problemu przemocy domowej. Wskazuje on, że edukacja powinna obejmować wszystkie grupy wiekowe, począwszy od przedszkolaków, a skończywszy na dorosłych. Inny rozmówca przytoczył, iż w kontekście kilkudziesięcioletniego okresu wolności obywatelskiej, zauważa się, że nie wszyscy potrafią odpowiednio korzystać z tego wolnościowego prawa. Autor wypowiedzi nawiązał tym samym do tego, że zjawisko przemocy rozwija się, a jednym z kluczowych powodów tego zjawiska może być istnienie znacznego przyzwolenia społecznego na przemoc. Według kolejnej wypowiedzi istotnym celem przeciwdziałania przemocy domowej może być poprawa współpracy między różnymi służbami. Zauważa przy tym, że obecnie obserwuje poprawę w tym zakresie. Zwrócono także uwagę na istnienie barier, które utrudniają zgłaszanie przypadków przemocy, jakimi jest np. wstyd w rodzinie, a także obawy związane z oceną społeczną, zwłaszcza gdy sprawca przemocy to bliski członek rodziny. Istnieje obawa przed potencjalnym piętnem lub konsekwencjami społecznymi wynikającymi z ujawnienia problemu. Pracownicy instytucjonalni zdają sobie sprawę z tych trudności i starają się kierować ofiary przemocy do specjalistów, aby uzyskać wsparcie i wzmocniły się psychicznie. Podkreślono, że zgłaszająca przemoc osoba wchodzi w rodzaj walki, wymagającej siły i determinacji, ale jednocześnie jest to krok ku rozwiązaniu problemu. Ostatnim z przytoczonych przykładów, które mogłyby poprawić formy zapobiegania i przeciwdziałania przemocy w Gminie, jest konieczność uświadamiania na temat konsekwencji dla sprawcy w przypadku popełnienia czynu przemocy. Rozmówca wskazuje na istotność tego, aby sprawca odczuł nieuchronność kary za swoje działania. Podkreśla znaczenie narzędzi, takich jak odseparowanie osoby stosującej przemoc od osoby, wobec której ją stosuje, na przykład poprzez nałożenie zakazu zbliżania się do niej lub określonego miejsca.

Jak zauważył jeden z uczestników badania, w Gminie nie występuje problem w zakresie dostępności specjalistów, jednakże **brak możliwości kontynuacji procesu terapeutycznego po zmianie miejsca zamieszkania** ma ogromne konsekwencje dla środowiska sprawcy przemocy. Osoba wypowiadająca się podkreśla znaczenie

współpracy między Zespołami Interdyscyplinarnymi w obszarze przypadków przemocy. Wspomniała w tym kontekście o sytuacji, w której informacje o osobie stosującej przemoc są przekazywane do innej gminy, jeśli ta osoba się przeprowadzi. Zwróciła przy tym uwagę, że istnieją przypadki, gdzie gminy otrzymują informacje, ale brak im specjalistycznego wsparcia, takiego jak psycholog czy prawnik, co destabilizuje proces terapeutyczny takiej osoby. Wyraża przekonanie, że tego rodzaju wsparcie specjalistyczne odgrywa kluczową rolę w pomocy rodzinom doświadczającym przemocy, i wyraża trudność w wyobrażeniu sobie pracy bez tej formy wsparcia.

Warto zwrócić uwagę, iż jedno z respondentów przytoczył **program profilaktyczny, opracowany kilka lat wcześniej i realizowany w ówczesnym czasie w gimnazjum we współpracy z zakładem karnym**. Program polegał na tym, że psychologowie z zakładu karnego przygotowali cykl lekcji dla uczniów ostatnich klas gimnazjów, którzy mieli możliwość odwiedzenia więzienia. Wejście do więzienia odbywało się z zachowaniem procedur więziennych, a psychologowie skupiali się na uświadamianiu uczniom, na czym polega łamanie prawa. Nie chodziło jedynie o pokazanie, jak więźniowie spędzają czas za kratami, lecz o pokazanie konsekwencji złamania prawa. Celem tego programu było ukazanie, że życie w więzieniu wiąże się z utratą przyjaciół, rodziny, pracy i możliwości rozwoju. Rozmówca ten podkreślił, że taka forma działań była skuteczna i warto o niej pomyśleć.

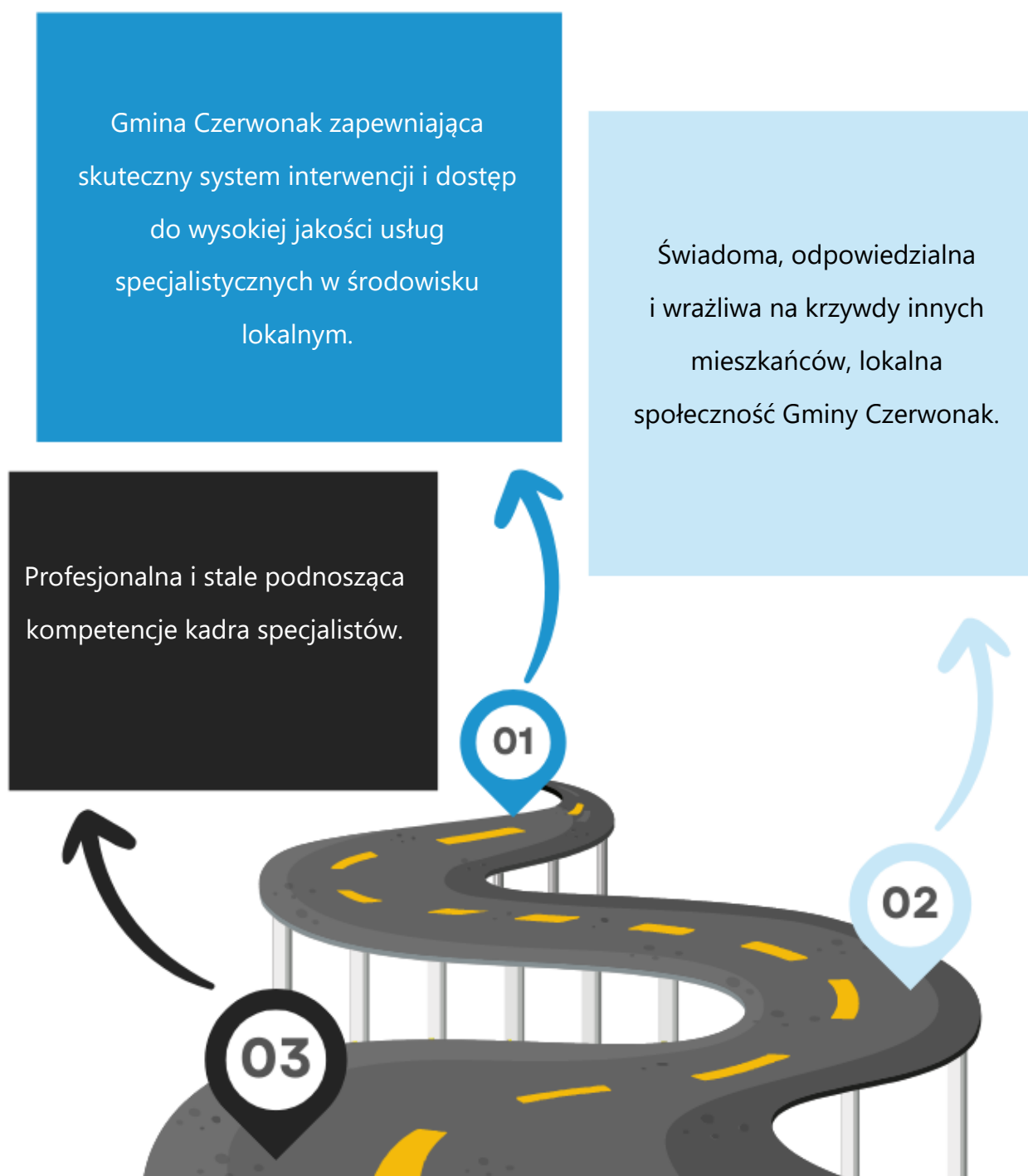
W ostatniej części rozmowy specjaliści działający w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej podkreślili, iż **skuteczność podejmowanych przez nich interwencji jest znacząco uwarunkowana poziomem współpracy międzysektorowej i interdyscyplinarnej**. Jeden ze specjalistów wyraził przekonanie o wartości utrzymania i kontynuowania współpracy między Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją oraz innymi instytucjami. Podkreśla, że istotne jest, aby zachować możliwości uzyskania wsparcia specjalistycznego i prowadzenia działań edukacyjnych. Mimo że współpraca może być zróżnicowana w zależności od

środowiska, wyraził opinię, że w swoim otoczeniu widzi wysoki poziom w tym zakresie, zwłaszcza gdy problem przemocy jest widoczny. Inna osoba podkreśliła znaczenie organizowania grup diagnostyczno-pomocowych i starania się włączyć instytucji mających styczność z daną rodziną, w proces diagnozy. Zauważono, że w przypadku zgłoszeń dotyczących dzieci, zapraszane są szkoły, psychologowie, pedagodzy, a także zawsze obecni są przedstawiciele policji i pracownik socjalny. Zaznaczono także, że współpraca w ramach grup diagnostyczno-pomocowych utrzymuje się na bardzo dobrym poziomie, nie tylko w przypadku konkretnych zgłoszeń, ale również w sytuacjach, które nie są bezpośrednio związane z konkretnym zgłoszeniem.

CELE, ZADANIA I REALIZATORZY PROGRAMU

Celem głównym Programu jest *wysoka skuteczność działań prewencyjnych oraz diagnozowania środowisk dotkniętych przemocą, ograniczenie skali występowania przemocy domowej oraz zapewnienie dostępnych i skutecznych usług pomocowych w środowisku lokalnym rodzin dotkniętych przemocą.*

Cel ten będzie realizowany w następujących obszarach:



Gmina Czerwonak zapewniająca skuteczny system interwencji i dostęp do wysokiej jakości usług specjalistycznych w środowisku lokalnym.			
lp.	zadanie	wskaźnik	realizatorzy
1.	Umożliwienie osobom doświadczającym przemocy domowej skorzystania ze schronienia prowadzonego przez samorząd powiatowy.	Liczba osób, które skorzystały ze schronienia.	GOPS, PCPR, OIK.
2.	Zapewnienie osobom doznającym przemocy dostępu do bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie: poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, interwencji kryzysowej oraz pomocy medycznej.	Liczba porad udzielonych osobom doznającym przemocy. Liczba osób, które skorzystały z pomocy w formie bezpłatnego poradnictwa.	ZI, PK, GKRPA, GOPS, UG, PES, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.
3.	Wsparcie finansowe i rzeczowe rodzin dotkniętych przemocą domową.	Liczba rodzin otrzymujących pomoc finansową i rzeczową z powodu problemu przemocy.	GOPS.
4.	Udzielanie rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej, pomocy poprzez realizację procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba wszczętych/zakończonych procedur. Liczba rodzin objętych procedurą.	ZI, GKRPA, GOPS, KP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.
5.	Praca socjalna z rodzinami, w których występuje problem przemocy domowej.	Liczba rodzin, które objęto pracą socjalną.	GOPS.
6.	Objęcie rodzin, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze, wsparciem asystenta rodziny.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	GOPS.

**Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających
Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026**

7.	Udzielanie pomocy rodzinom z trudnościami wychowawczymi w ramach „Małych Zespołów na Rzecz Wsparcia Dziecka i Rodzin”.	Liczba rodzin/dzieci objętych wsparciem <u>Zespołów.</u> Liczba funkcjonujących Zespołów.	GOPS, placówki oświatowe, świetlice gminne.
8.	Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom doznającym przemocy domowej poprzez umieszczanie ich w pieczy zastępczej oraz zabezpieczenie środków na ich pobyt.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, z powodu przemocy domowej.	PCPR, GOPS.
9.	Prowadzenie w szkołach indywidualnych ścieżek wsparcia dla uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, z powodu występowania przemocy domowej.	Liczba dzieci objętych szczególnym wsparciem edukacyjnym, z powodu występowania przemocy domowej.	Placówki oświatowe, UG, GOPS.
10.	Inicjowanie utworzenia gminnej grupy samopomocowej/ terapeutycznej dla osób doznających przemocy domowej.	Liczba osób uczęszczających na spotkania grupy samopomocowej.	GOPS, UG, PES.
11.	Kontynuowanie i rozwijanie działalności Punktu Konsultacyjnego w zakresie wsparcia osób uwikłanych w problem przemocy domowej, w związku z uzależnieniem członka rodziny.	Liczba osób objętych wsparciem Punktu Konsultacyjnego. <u>Liczba specjalistów zatrudnionych w Punkcie.</u>	GKRPA, UG, PK
12.	Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	Liczba osób skierowanych do uczestnictwa w Programie.	ZI, GKRPA, GOPS, PCPR.
13.	Motywowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach psychologiczno-terapeutycznych.	Liczba osób, które podjęły udział w Programie.	ZI, GKRPA, GOPS, PCPR.

14. Izolowanie osób stosujących przemoc domową poprzez uniemożliwienie im korzystania ze wspólnie zajmowanego z członkami rodziny mieszkania oraz zakaz zbliżania się do jego otoczenia i miejsc, w których osoba zwykle lub regularnie przebywa.	Liczba interwencji w związku z naruszeniem zakazu zbliżania, kontaktowania się lub wstępu, przez osobę stosującą przemoc domową.	KP, ZI.
15. Podejmowanie działań wobec osób stosujących przemoc, które nie podjęły się uczestnictwa w obowiązkowym programie korekcyjno-edukacyjnym lub psychologiczno-terapeutycznym.	Liczba złożonych zawiadomień o popełnieniu wykroczenia przez osobę stosującą przemoc domową.	ZI, KP.

Świadoma, odpowiedzialna i wrażliwa na krzywdy innych mieszkańców, lokalna społeczność Gminy Czerwonak			
lp.	zadanie	wskaźnik	realizatorzy
1.	Prowadzenie międzypokoleniowych działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych, mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom.	Liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych.	ZI, UG, GOPS, GKRPA, placówki oświatowe, KP, PES.
2.	Opracowanie bazy usług społecznych, w tym na temat miejsc/osób udzielających pomocy i wsparcia w przypadku doświadczenia lub stosowania przemocy i upowszechnianie jej za pośrednictwem kanałów komunikacyjnych Gminy i PES.	Liczba miejsc/osób wpisanych do bazy. Liczba działań w zakresie rozpowszechnienia bazy.	GOPS, UG, ZI, GKRPA, KP, PK, PES, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.
3.	Prowadzenie i udział w kampaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.	Liczba zrealizowanych kampanii na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej.	ZI, UG, KP, GKRPA, GOPS, PES, GOK, GBP, CRKF, placówki oświatowe.
4.	Edukacja mieszkańców w zakresie skutecznych sposobów radzenia sobie w trudnych sytuacjach i rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Liczba podjętych działań edukacyjnych.	ZI, UG, GKRPA, GBP, GOK, CRKF, GOPS, PES, KP, placówki oświatowe.

5.	Edukacja na temat przemocy domowej oraz związanych z nią innych problemów, poprzez dystrybucję ulotek i plakatów, organizację pogadanek oraz zamieszczanie informacji w mediach lokalnych, organizacjach kościelnych itp.	Liczba rozpowszechnionych materiałów edukacyjnych. <hr/> Liczba informacji zamieszczonych w mediach lokalnych o tematyce przeciwdziałania przemocy domowej.	ZI, UG, KP, GKRPA, GOPS, PES, PPP, placówki oświatowe.
6.	Edukacja dzieci i młodzieży na temat zagrożeń wynikających z przemocy domowej i rówieśniczej.	Liczba zrealizowanych programów/warsztatów.	UG, KP, GKRPA, GOPS, PES, placówki oświatowe, GBP, CRKF, świetlice gminne.
7.	Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, w celu podnoszenia wrażliwości społecznej na kwestie przemocy domowej.	Liczba zorganizowanych akcji profilaktycznych.	ZI, UG, KP, GKRPA, GOPS, PES, GBP, CRKF, GOK, placówki oświatowe, świetlice gminne.
8.	Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	Liczba możliwych form/miejsc spędzania czasu wolnego.	UG, NGO, GKRPA, placówki oświatowe, GBP, OSiR.
9.	Organizowanie zajęć wspierająco-edukacyjnych dla dzieci w formie podwórkowej	Liczba zajęć prowadzonych w formie podwórkowej.	GOPS, UG, ZI, GKRPA, PES, świetlice gminne.
10.	Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych dla rodziców w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych.	Liczba zrealizowanych programów.	PCPR, PPP, UG, GKRPA, PES, placówki oświatowe.

11. Profesjonalizacja kadry pomocy społecznej w zakresie realizacji programów profilaktycznych, w szczególności trzech poziomów <i>Szkoły dla rodziców i wychowawców</i> .	Liczba osób objętych szkoleniami. Liczba zorganizowanych edycji poszczególnych poziomów programu.	GOPS, UG, ZI, GKRPA, PES, placówki oświatowe, świetlice gminne.
12. Diagnozowanie i monitorowanie skali i charakteru problemu przemocy na terenie Gminy poprzez pracę pracowników socjalnych, asystentów rodziny, policjantów, pracowników oświaty, ochrony zdrowia, służbę kuratorską, NGO, GKRPA.	Liczba raportów, sprawozdań.	GOPS, UG, placówki oświatowe, PES.
13. Przeprowadzenie badań i opracowanie dokumentu – Diagnoza zjawiska przemocy domowej w Gminie Czerwonak.	Jeden raport badawczy w okresie obowiązywania Programu.	UG, GOPS

Profesjonalna i stale podnosząca kompetencje kadra specjalistów.			
lp.	zadanie	wskaźnik	realizatorzy
1.	Organizowanie szkoleń/seminariów/konferencji dla pracowników instytucji i organizacji o tematyce udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy domowej.	Liczba zorganizowanych szkoleń/konferencji.	ZI, GKRPA, GOPS, PK, UG, KP, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, świetlice gminne.
2.	Organizowanie superwizji dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.	Liczba przeprowadzonych superwizji.	ZI, GOPS, PK, GKRPA, KP, placówki ochrony zdrowia, świetlice gminne, PCPR.
3.	Uczestnictwo nowo powołanych członków ZI w obowiązkowym szkoleniu.	Liczba członków ZI uczestniczących w szkoleniu.	ZI.
4.	Uczestnictwo członków grup diagnostyczno-pomocowych w szkoleniach, w szczególności w zakresie pracy z osobą doznającą przemocy domowej oraz osobą stosującą przemoc domową.	Liczba członków grup diagnostyczno-pomocowych, uczestniczących w szkoleniach. Liczba przeprowadzonych szkoleń.	ZI.
5.	Uczestnictwo pracowników placówek oświatowych w szkoleniach z zakresu edukacji włączającej, w szczególności w aspekcie wsparcia dzieci doznających przemocy domowej.	Liczba pracowników uczestniczących w szkoleniach.	UG, placówki oświatowe.

ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do:

- o mieszkańców gminy Czerwonak, w tym osób zagrożonych wystąpieniem problemu przemocy domowej,
- o osób doznających przemocy domowej,
- o osób stosujących przemoc domową,
- o świadków przemocy domowej,
- o osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.

PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026 zakłada:

- o zmianę biernych postaw społeczności lokalnej względem zjawiska przemocy domowej,
- o podniesienie jakości funkcjonowania rodzin, w tym promowanie właściwych metod wychowawczych, nieuwzględniających użycia przemocy,
- o poszerzanie dostępności i skuteczności pomocy dla osób doznających przemocy w środowisku lokalnym,
- o wzmocnienie efektywności działań ukierunkowanych na osoby stosujące przemoc domową,
- o wzrost liczby działań dotyczących profesjonalnej pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zadania realizowane w ramach **Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026** finansowane będą z budżetu Gminy w wysokości 15 000 zł rocznie, w tym budżetu GOPS i GKRPA oraz ze środków pozyskanych z innych źródeł.

EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Celem ewaluacji jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów. Wyniki ewaluacji okresowej służą również ewentualnym modyfikacjom dokumentów programowych, a dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane podczas przygotowania Programu w następnym okresie programowania.

Cele badawcze ewaluacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej powinny opierać się na:

- ocenie procesu realizacji działań i osiągniętych efektów Programu,
- ocenie wdrażania i zarządzania Programem, w tym współpracy interdyscyplinarnej,
- opracowaniu rekomendacji do stworzenia kontynuacji Programu.

W ramach ewaluacji należy przyjąć jedną z niżej wymienionych technik badawczych, tj.:

- a) analizę dokumentów,
- b) badanie ankietowe adresatów Programu,
- c) badanie poprzez zogniskowany wywiad grupowy realizatorów Programu.

Przyjęte kryteria ewaluacji Programu to:

- a) Kryterium skuteczności** (plan a wykonanie) – rozumiane jako stopień realizacji zaplanowanych celów i efektów Programu. Ocena pod kątem kryterium skuteczności skupi się głównie na ocenie wdrożenia działań w stosunku do założonego planu i osiągnięcia wskaźników rezultatów.
- b) Kryterium efektywności** – ocena sprawności wdrażania i prawidłowości zarządzania Programem, w tym pod kątem zgodności z harmonogramem, ewentualnych trudności w jego realizacji, przepływu informacji między realizatorami.

- c) Kryterium użyteczności** – ocena dopasowania założeń Programu do potrzeb jego odbiorców i realizatorów.
- d) Kryterium trafności** – rozumiane jako stopień, w jakim zaplanowane cele odpowiadają zidentyfikowanemu problemom.

Proces wdrażania założonych w niniejszym Programie działań i celów oraz informacja o aktywności Zespołu Interdyscyplinarnego w danym roku, będą przedmiotem corocznych sprawozdań przedkładanych Wójtowi gminy Czerwonak przez Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku. Za koordynowanie realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026 odpowiedzialny jest Dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czerwonaku.

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w kolejnej tabeli.

Tabela 5. Harmonogram wdrażania Programu.

etap	wyszczególnienie	termin realizacji
etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Czerwonak o przyjęciu do realizacji „Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026”.	IV kwartał 2023 r.
etap II	Koordynacja realizacji zadań objętych Programem poprzez coroczne opracowywanie przez członków ZI planu prac w zakresie realizacji Programu.	I kwartał 2024 r. – IV kwartał 2026 r.
etap III	Sprawozdawczość.	Corocznie w okresie od 2024 r. do 2026 r.
etap IV	Ewaluacja Programu.	I kwartał 2027 r.

Źródło: Opracowanie własne.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Zjawisko przemocy domowej jest problemem dotyczącym rodziny na całym świecie. Zdiagnozowanie jego skali jest szczególnie trudne za sprawą czynników takich jak m.in. wstyd, ukrywanie aktów przemocy domowej przez rodziny oraz ich najbliższe środowisko, a także lęk osób doświadczających przemocy przed osobami, które ją stosują. Tworzenie programów przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej ma na celu udzielanie kompleksowej pomocy osobom uwikłanym w ten problem, przez co rozumie się osoby doświadczające przemocy, stosujące ją oraz jej świadków. Realizacja zadań w tym zakresie nie byłaby możliwa, gdyby nie zintegrowane działania wszystkich instytucji i specjalistów zaangażowanych w rozwiązywanie problemu przemocy domowej. Innym czynnikiem mającym znaczący wpływ na ograniczanie skali zjawiska przemocy jest świadomość społeczna. W związku z tym edukacja społeczności z terenu gminy Czerwonak stanowi szansę na zmniejszenie tolerancji dla przemocy. Należy również pamiętać, aby podejmowane działania interwencyjne wobec osób doświadczających, jak i stosujących przemoc nie ograniczały się wyłącznie do rozmowy z psychologiem, ale pociągały za sobą szereg działań długofalowych, takich jak trwałe zmiany w postępowaniu osób stosujących przemoc domową, prawidłowe funkcjonowanie społeczne oraz emocjonalne osób doznających przemocy domowej itp.

Cele i zadania zawarte w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026, realizowane w porozumieniu podmiotów funkcjonujących na terenie Gminy z najwyższą rzetelnością, powinny pociągać za sobą pozytywne skutki, w postaci rozwiniętego i efektywnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Spis tabel

Tabela 1. Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających realizację Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej wraz z obszarami ich działania.....	12
Tabela 2. Dane statystyczne dotyczące działalności Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2020-2022.....	17
Tabela 3. Działania prawne podejmowane w związku z przemocą domową w latach 2020-2022.	21
Tabela 4. Liczba osób stosujących lub doznających przemocy, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2020-2022.	22
Tabela 5. Harmonogram wdrażania Programu.	53

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba rodzin objętych wsparciem z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej w latach 2020-2022.	16
Wykres 2. Liczba wszczętych i zakończonych procedur „Niebieskie Karty” oraz liczba rodzin i osób w rodzinach nimi objętych w latach 2020-2022.....	18
Wykres 3. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” oraz powód podjęcia działań pomocowych w latach 2020-2022.	19
Wykres 4. Problem uzależnień w rodzinach objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2020-2022.	19
Wykres 5. Liczba ofiar i sprawców przemocy podejmujących terapię indywidualną i grupową w latach 2020-2022.....	22

Uzasadnienie

projektu uchwały Rady Gminy Czerwonak

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Czerwonak na lata 2024-2026

W myśl art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy opracowanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Zgodnie z art. 9 a, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 roku, gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności w ramach pracy w zespole interdyscyplinarnym. Art. 9b tejże ustawy wyjaśnia, że do wiodących zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie i zwalczanie zjawiska przemocy domowej. Do powinności zespołu interdyscyplinarnego należy ponadto opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2024-2026 w Gminie Czerwonak ma istotne znaczenie dla realizacji celów polityki społecznej w skali lokalnej. Redakcja programu stanowi nie tylko wypełnienie jednego ze wskazań ustawy lecz pozwala jednocześnie na dokonanie szczegółowej analizy problemu oraz prezentuje konkretne metody przeciwdziałania przemocy występującej w społeczności lokalnej jaką tworzą na co dzień mieszkańcy Gminy Czerwonak. Istotnym elementem programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz promowanie metod wychowawczych bez używania przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, a także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom doznającym jak i stosującym przemoc.